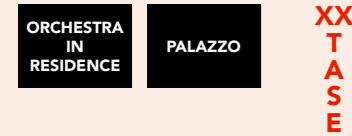


Anima Eterna

19e & 20e eeuw

27.09.07



VICTOR EWALD (1860-1935)

- 1 *Kwintet nr. 1 opus 5 (1912)*
Moderato- Adagio - Allegro moderato

GABRIEL FAURÉ (1845-1924)

- 1 *Papillon opus 77 (vóór 1885)*
- 1 *Sicilienne opus 78 (1898)*
- 1 *Elégie opus 24 (1880)*

FRANZ STRAUSS (1822-1905)

- 1 *Nocturne in Des opus 7*

JAN HUYLEBROECK (1956)

- 1 *Slides 'n snakes, voor serpent en bastrombone (wereldpremière)*

CAMILLE SAINT-SAËNS (1835-1921)

- 1 *Septet in Es opus 65 (Intermède-Gavotte-Final)*

— Pauze —

JEAN-LUC DARBELLAY (1946)

- 1 *Spectrum, voor natuurhoornsolo (1993)*

CLAUDE DEBUSSY (1862-1918)

- 1 *Sonate voor fluit, altviool en harp (1915)*

BÉLA BARTÓK (1881-1945)

- 1 *Chaconne uit Sonate voor viool opus 117*
(arr. Vioolconcerto nr. 2) (1944)

FRANCIS POULENC (1899-1963)

- 1 *Sonate voor fluit en pianoforte opus 164 (1956)*

MAURICE RAVEL (1875-1937)

- 1 *Introduction et Allegro (1905)*

orkestlijst

viool
Brian Dean
Balázs Bozzai
Karin Dean
László Paulik
Joseph Tan

altviool
Bernadette Verhagen
Laxmi Bickley
Galina Zinchenko

cello
Sergei Istomin
Dmitri Dichtiar
Hilary Metzger

contrabas
Tom Devaere

fluit
Frank Theuns
Marjolein Lever
Oeds van Middelkoop

klarinet
Lisa Klevit-Ziegler

hoorn
Ulrich Hübner
Helen McDougall

trompet
Thibaud Robinne
Sebastian Schähr
Karel Mnuk

trombone
Raphael Vang
Cas Gevers
Gunter Carlier
tuba
Jim Anderson

serpent
Jan Huylebroeck

harp
Marjan de Haer

piano
Jos van Immerseel
Claire Chevallier
(Erard 1904)

biografieën

ANIMA ETERNA is een projectorkest dat onder leiding van Jos van Immerseel de muziekgeschiedenis van Bach tot Ravel in het heden plaatst. Anima Eterna verwierf aanvankelijk bekendheid door zijn historische uitvoeringspraktijk. Fijnproevers stelden het op prijs dat hen een verrassende ingang werd geboden tot een bekend repertoire. Boven de wetenschappelijke rigueur stelt Jos van Immerseel het muzikale verhaal altijd voorop. Het vakmanschap van musici en dirigent is een algemene verworvenheid in binnen- en buitenland. Sinds 2003 zijn Anima Eterna en Jos van Immerseel Orchestra in Residence van het Concertgebouw. In het festival XXTASE blikken we met hen terug op 20 jaar Anima Eterna.

JOS VAN IMMERSEEL studeerde piano, orgel, klavecimbel, zang en orkestdirectie. Hij won in 1973 het allereerste klavecimbelconcours te Parijs. Zijn ruime interesses brachten hem bij de autodidactische studie van de organologie, de retoriek en de historische pianofortes. In 1987 vormde hij zijn ensemble Anima Eterna, dat zich geleidelijk aan ontwikkelde tot een symfonisch orkest, steeds samengesteld met historische instrumenten. Hij is gastdirigent bij onder meer het Budapest Festival Orchestra, de Akademie für Alte Musik Berlin en Tafelmusik Toronto. Door de jaren heen bouwde hij een unieke verzameling historische klavieren uit.

coverfoto: Dirk Venaar / VU, Keren Van Erckhoutte, 't Zand 34, 8000 Brugge

CLAIRE CHEVALLIER studeerde piano aan de conservatoria van Nancy, Straatsburg en Parijs, en combineerde dit met haar studie wiskunde en fysica. Nadien vervolgde ze haar muzikale opleiding aan het Conservatorium Brussel. Tijdens haar studies en via een masterclass bij Jos van Immerseel legde ze zich toe op de historische achtergrond en de evolutie in de bouw van de pianoforte en bestudeerde ze jaren lang de specifieke eigenschappen en de vereisten qua onderhoud van het instrument. Als musicus-onderzoeker bezit ze vijf Franse historische klavieren.

IN DE KIJKER ZA 20.10.07 / 20.00 / ORCHESTRE DES CHAMPS-ÉLYSÉES & CAROLYN SAMPSON

Gustav Mahler en Richard Strauss kenden als dirigent perfect de talrijke klankkleuren van een orkest. Vandaag is onze Friend in Music Philippe Herreweghe als geen ander begaan met het reconstrueren van die delicate balans in de partituur. Het Orchestre des Champs-Élysées levert de ideale achtergrond waartegen de heldere sopraan van Carolyn Sampson kan schitteren in liederen van Strauss en in Mahlers vierde symfonie.

Het rockvrije **CONCERTGEBOUWCAFE** met uitzicht op 't Zand is een goede plek om met vrienden samen te komen, voor een lichte lunch of aperitief. Er is bovendien een uitgebreid aanbod van cds om te beluisteren én aan te kopen. Open vanaf 11 uur, gesloten op zón- en maandag tenzij er een voorstelling is.

info & tickets

070 22 33 02

IN&UIT - 't Zand 34, 8000 Brugge

WWW.CONCERTGEBOUW.BE

subsidiënten



West-Vlaanderen

BRUGGE

mediasponsors

DeMorgen

Knack
weekend
FOCUS

Klara

structurele
sponsors

BOMBARDIER

FLUXYS

PORT AUTHORITY
ZEEBRUGGE

Electrabel

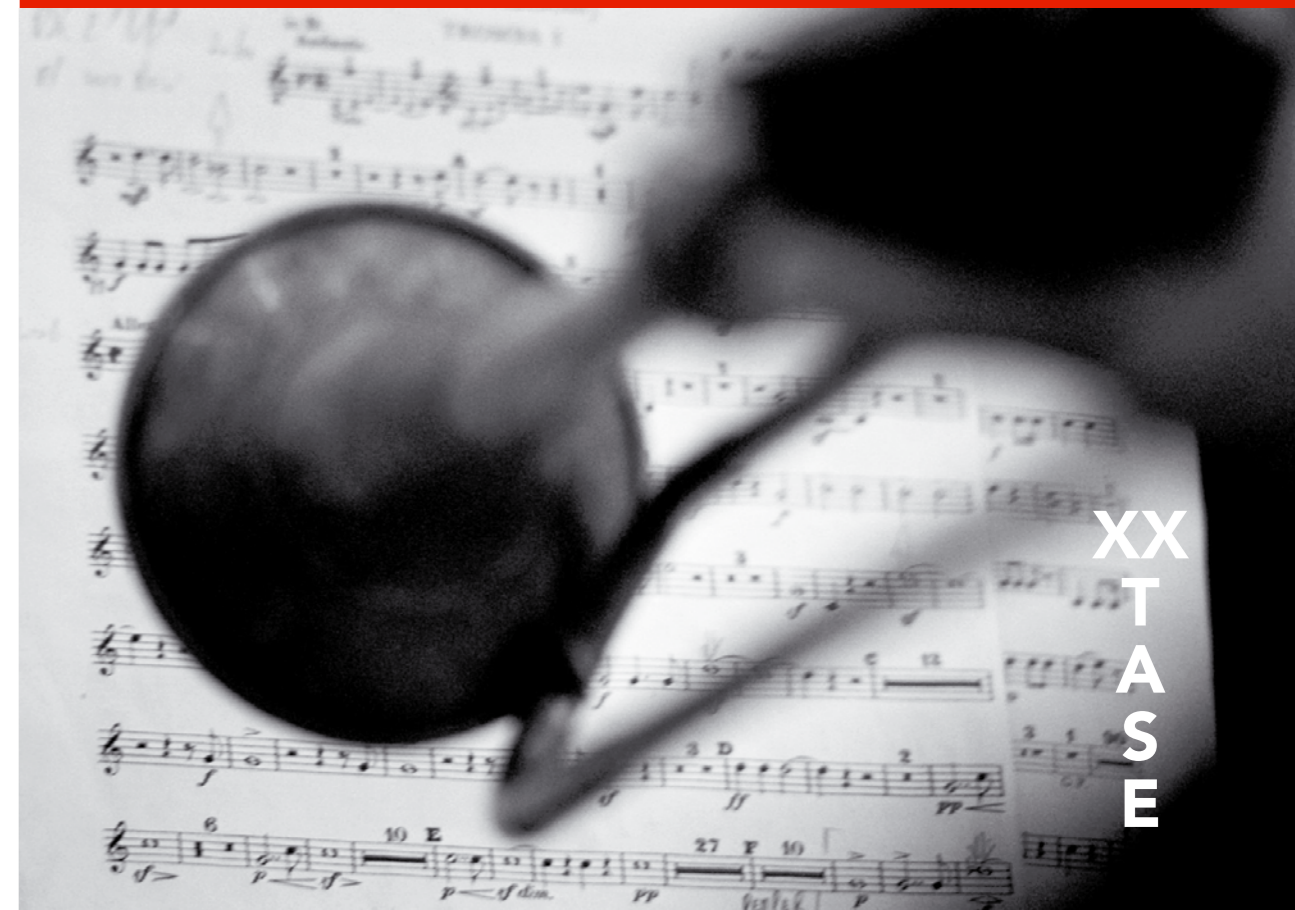


DI 25.09.07 / DO 27.09.07

ANIMA ETERNA

17e & 18e EEUW / 19e & 20e EEUW

KAMERMUZIEKZAAL - 20.00



Anima Eterna

17e & 18e eeuw

25.09.07		
		
ORCHESTRA IN RESIDENCE	PALAZZO	XX T A S E
HEINRICH IGNAZ VON BIBER (1644-1704) <i>Sonatae tam aris quam aulis servientes nr. 7</i>		
DIETRICH BUXTEHUDE (1637-1707) <i>Suonata in Bes opus 1 nr. 4 BuxWV 255</i> <ul style="list-style-type: none"><i>Vivace - Allegro</i> <i>Lento - Allegro</i>		
GIOVANNI GABRIELI (CA. 1554-1612) <i>Sonata nr. 21 in G (1615)</i>		
JOHANN PACHELBEL (CA. 1653-1706) <i>Kanon und Gigue in D (ca. 1680)</i>		
HENRY PURCELL (1659-1695) <i>Fantasia (Chaconne) ‘Three parts upon a Ground’ in D Z.731 (ca. 1680)</i>		
KARL FRIEDRICH ABEL (1723-1787) <i>Uit 27 Stücke für Viola da Gamba</i> <ul style="list-style-type: none"><i>Prelude</i> <i>Adagio</i> <i>(Maestoso)</i>		
— Pauze —		
FRÉDÉRIC NICOLAS DUVERNOY (1765-1838) <i>Nocturne nr. 2 in Es</i> <ul style="list-style-type: none"><i>Allegro assai</i> <i>Andantino</i> <i>Allegro</i>		
WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756-1791) <i>Kwintet voor pianoforte, hobo, klarinet, hoorn en fagot in Es K.452</i> <ul style="list-style-type: none"><i>Largo</i> <i>Allegro Moderato</i> <i>Larghetto</i> <i>Allegretto</i>		

orkestlijst

<p>hobo</p> Hans-Peter Westermann <p>klarinet</p> Lisa Klevit-Ziegler <p>fagot</p> Lisa Goldberg
<p>hoorn</p> Helen MacDougall <p>(<i>Courtois Frères, Paris 1830</i>)</p> <p>hoorn</p> Ulrich Hübner <p>natuurtrompet</p> Thibaud Robinne <p>Sebastian Schähr</p>
<p>viool</p> John Wilson Meyer <p>Joseph Tan</p> Laszlo Paulik <p>Mimi Mitchell <p>cello</p> Sergei Istomin <p>violone</p> Elise Christiaens <p>viola da gamba</p> Sergei Istomin</p>
<p>harp</p> Marjan de Haer <p>(<i>dubbelpedaalharp Erard, Paris 1820</i>)</p> <p>klavecimbel</p> Jos van Immerseel <p>(<i>Matthias Griewisch, 2001 Bammenthal, naar Mietke</i>)</p> <p>pianoforte</p> Jos van Immerseel <p>(<i>Christopher Clarke, 1988 Cluny, naar Anton Walter, Wien, late 18e eeuw</i>)</p>

Kamermuziek uit de 17e tot 21e eeuw

Beide concertprogramma’s zijn samengesteld door musici van Anima Eterna, met enerzijds zeventiende en achttiende eeuwse muziek, anderzijds weinig bekende kamermuziek uit de negentiende en twintigste eeuw en zelfs een 21e-eeuwse wereldpremière. Ze lijken wel een statement ten aanzien van een begrip zo oud als het leven zelf, dat om allerlei redenen meer dan ooit de huidige samenleving beïnvloedt: het begrip diversiteit! Diversiteit die zich manifesteert als een schijnbaar allegaartje van bekende, minder bekende en zelfs totaal onbekende componisten en composities. Diversiteit die zich manifesteert in een parade van dikwijls vreemde en ongewone combinaties van instrumenten. Een gewaagde diversiteit met een openheid naar het ongewone, het nieuwe, het onbekende, het raadselachtige. Diversiteit die onze nieuwsgierigheid alert houdt.

Alhoewel diversiteit als maatschappelijk bindmiddel nauwelijks werkt – ooit was dat anders – kan men zich terecht de vraag stellen of artistieke diversiteit – ook in de programma-samenstelling – geen noodzakelijke voorwaarde is om creatief te blijven en aan vervlakking en verveling te ontkomen. Is met andere woorden diversiteit niet de ‘motor’ van de altijddurende zoektocht van en naar een ‘Anima Eterna’? De *Sonatae tam aris quam aulis servientes* van Heinrich Ignaz von Biber (1644-1704) getuigen al meteen van diversiteit. Ze zijn ofwel vijf-, zes- of achtstemmig, sommige enkel voor

strijkers, andere voor strijkers en één of twee trompetten. Ze kunnen, zoals de titel aangeeft, binnen (voor het altaar) of buiten (op het voorplein) uitgevoerd worden. De geprogrammeerde zevende sonata is voor twee violen en twee trompetten en wordt nu dus ‘binnen’ uitgevoerd. Wat betreft stemmingen was Biber trouwens bijzonder vindingrijk: in de 22 zogenaamde ‘scordatura’ sonates voor viool, gebruikte hij maar liefst achttien verschillende stemmingen. Over diversiteit gesproken! De laatste compositie op 27 september is dan weer getoonzet voor een hoogst ongewone bezetting: harp, fluit, klarinet en strijkkwartet. Dit *Introduction et Allegro* van Ravel dateert uit 1905 en is het zoveelste voorbeeld van Ravels ‘zondigen’ tegen de regels van de klassieke harmonie door het gebruik van parallelle akkoorden.

In tegenstelling tot Ravel en vele andere hier geprogrammeerde componisten (Purcell, Mozart, Fauré, Saint-Saëns, Debussy, Bartók en Poulenc) zijn componisten zoals Abel, Duvernoy, Ewald, Franz Strauss en Jean-Luc Darbellay minder bekend of zelfs totaal onbekend, zoals Victor Ewald (1860-1935), die zelfs in gerenommeerde encyclopedieën als The New Grove en de M.G.G. (Musik in Geschichte und Gegenwart) niet vermeld wordt. De naam Victor Ewald kun je wel vinden in de digitale encyclopedie Wikipedia en in *La Musique et les Musiciens* uit 1902 van C. Bergmans, die hem vernoemt bij de nog levende Rus-

sische componisten (‘compositeur de musique de chambre’) uit de school van Sint-Petersburg. Victor Ewald was burgerlijk ingenieur, zestien jaar lang cellist van het Beliaeff kwartet en verzamelaar en uitgever van Russische volksmuziek. Van de vier koperkwintetten opus 5 uit 1902 (herzien in 1912) komt het eerste aan bod.

Hoe het nieuwe werk van muzikale duizendpoot Jan Huylebroeck voor de wel zeer ongewone combinatie van serpent en bastrombone zou kunnen klinken, is tot aan dit concert een mysterie. Het serpent werd immers tot een heel eind in de negentiende eeuw vooral in kerkmuziek gebezigd. Het was zelfs een vrij populair instrument. In 1841 waren er in Gent alleen al vijf serpentisten (allemaal mannen) werkzaam, waarvan één ook de trombone bespeelde en een andere tevens hoornist was (onder hen ook ene Jan Huylebroeck).

Aan hoornisten ontbreekt het overigens niet in deze programma’s. Zowel Frédéric Nicolas Duvernoy als Franz Strauss waren in hun tijd uitmuntende hoornisten. Duvernoy wordt zelfs beschouwd als de grondlegger van de Franse hoornschool, vooral door de publicatie van zijn *Méthode pour le cor* in 1802. Franz Strauss – vader van Richard Strauss – was eerste hoornist van het Münchense Hoforkest. Van beiden wordt een nocturne voor de wat vreemde doch sfeervolle combinatie van hoorn met harp gebracht. Carl Friedrich Abel (Köthen 1723

– Londen 1787) was een virtuoos op de viola da gamba. Samen met Johann Christian Bach stichtte hij in 1763 te Londen de later beroemd geworden Bach-Abel-concerten. Hij bleef een verdediger van zijn instrument in een periode dat dit door de cello langzamerhand van het podium werd verdrongen. Jean-Luc Darbellay is een hedendaags Zwitsers componist die met *Spectrum* voor natuurhoorn het bewijs levert dat alle instrumenten, ook historische en verdwenen varianten, over een rijkdom aan mogelijkheden beschikken.

Van het eerste concertprogramma moet u nog weten dat de *Sonate nr. 21 in D* van Giovanni Gabrieli behoort tot de vroegste sonates met een min of meer zelfstandige basso continuo, dat 2007 het Buxtehudejaar is (driehonderdste verjaardag van zijn overlijden) en dat beide werken van Purcell en Pachelbel gebouwd zijn op een steeds terugkerend basmotief. Beide zijn voor drie violen en basso continuo en vormen als het ware dé schoolvoorbeelden van contrapuntische en variatietechnieken.

Vermeldenswaardig is verder nog dat Bartók zijn *Sonate voor viool* componeerde in opdracht van Yehudi Menuhin die ze in 1944 creëerde, dat het neoklassieke *Septet* van Saint-Saëns gecomponeerd werd in 1881 en dat de werkjes voor cello en piano van zijn vriend Gabriel Fauré uit ongeveer dezelfde periode dateren. Zoals Hindemith schreef ook Poulenc een reeks sonates voor

verschillende instrumenten. Die voor fluit en piano is een laat werk (1956), net als de sonate voor de vrij ongewone bezetting fluit, altviool en harp van Claude Debussy, die bovendien volledig breekt met de klassieke sonatevorm. En ... er is ook nog Mozart ... Luister en laat u meeslepen door een heerlijk ‘belangeloos welbehagen’.

Johan Huys